

OILADAGI MULOQOT VA O'ZARO TA'SIR

Mo'minova Dilnoza Solexovna

Osiyo xalqaro universiteti magistranti

***Annotatsiya:** Ota-onalar yosh kelin-kuyov tarbiyasiga o'z-o'zidan emas, ongli ravishda tarbiya bermog'i kerak bo'lgan shaxsiy xususiyatlariga tayanadi. Muallif maqolada ota-onaning barcha burchlari ichida eng tabiiy va eng zaruri yoshlarga har qanday yoshda mehr va e'tibor bilan munosabatda bo'lishi haqida fikr yuritilgan.*

***Kalit so'zlar:** oila, oila tipologiyasi, psixolog ahil oila, funksional oilalar, disfunktsiyali oilalar, muammoli oilalar, iqtisodiy funksiya.*

СЕМЕЙНОЕ ОБЩЕНИЕ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ

***Аннотация:** Родители опираются на личные особенности молодежи, которые должны воспитывать сознательно, а не самостоятельно. Автор в статье рассуждает о том, как родители относятся к своему самому естественному и необходимому молодым с любовью и вниманием в любом возрасте.*

***Ключевые слова:** семья, типология семьи, психологически гармоничная семья, функциональные семьи, неблагополучные семьи, проблемные семьи.*

FAMILY COMMUNICATION AND INTERACTION

***Abstract:** Parents rely on the personal characteristics of children who should raise consciously, not independently. The author in the article discusses how parents treat their most natural and necessary child with love and attention at any age.*

***Key words:** family, family typology, psychologically harmonious family, functional families, dysfunctional families, problem families.*

Oiladagi muloqot - bu oila a'zolarining bir-biriga munosabati va ularning o'zaro ta'siri, axborot almashinuvi, ma'naviy aloqasi. Oiladagi muloqot spektri har xil bo'lishi mumkin. Shu o'rinda ota-onalarning yosh kelin-kuyov bilan munosabatda o'zlarini tutishlari alohida e'tibor talab qiladigan jihat hisoblanadi. Ish, uy-ro'zg'or, sog'liq, do'stlar va tanishlar hayoti haqidagi suhbatlardan tashqari, u bolalarni tarbiyalash, san'at, siyosat va boshqalar bilan bog'liq masalalarni muhokama qilishni o'z ichiga oladi. Turmush o'rtoqlarning muloqotdan qoniqishi ularning qarashlari va qadriyatlarining muvofiqligi darajasiga bog'liq. Hech shubha yo'qki, asabiylashish, nomutanosiblik, izolyatsiya va boshqa salbiy xarakterli xususiyatlar oilaviy muloqotning yomon sheriklari hisoblanadi. Oddiy munosabatlarda, turmush o'rtoqlar, odatda, har doim bir-birlari bilan qayg'ularini baham ko'rishadi va bu jarayonda psixologik yordam olishadi, bu disfunktsiyali oilalar haqida gapirish mumkin emas. Biroq, oilada ideal muloqot yo'q. Nikoh munosabatlari muqarrar ravishda qarama-qarshiliklardan o'tadi: janjallar, nizolar. Bunday hollarda bir-birining pozitsiyasini tushunish, o'zingizni yaqinlaringizning o'rniga qo'yish juda muhimdir. Munozarada faqat nizo mavzusi haqida gapirish va boshqasining o'tmishdagi xatolarini eslamaslik, hujum qilmaslik kerak. Oilaviy muloqotda axloqiy tamoyillar juda muhim bo'lib, ularning asosiysi boshqasini hurmat qilishdir. Ko'pincha, og'ir kundan keyin, turmush o'rtoqlar o'zlarining yomon kayfiyatlarini yaqinlariga yetkazishga, to'plangan g'azabni chiqarishga intilishadi. Ular norozi bo'lishni, haqorat qilishni, izoh berishni, baqirishni boshlaydilar. Bunday tushinish natijasida odam vaqtinchalik yordam olishi mumkin, garchi oqibatlar og'ir bo'lsa ham. Ba'zilar o'zlarining noto'g'riligi va o'zini tuta olmasliklari uchun pushaymonlik bilan azoblana boshlaydilar. Boshqalar esa adolatsiz ayblovlar va tanbehlar uchun norozilikni rivojlantiradilar. Bu oilaning buzilishiga yordam beradi. Ba'zan murosa qilish, ya'ni bir-biringizga yon berish, xatolaringizni tan ola bilish foydalidir. Fikrlaringizni tez-tez baham ko'rish, maqtov, yaxshi so'zlarni tejamaslik juda muhimdir. Psixologlar nizolar va nevropsixiatrik kasalliklar o'rtasida bog'liqlik borligini aniqladilar. Oilada o'zaro tushunishning yo'qligi ruhiy tushkunlikka, begonalashuvga,

psixologik va jismoniy holatning yomonlashishiga, mehnat qobiliyatining sezilarli darajada pasayishiga olib keladi.

Muloqot madaniyatining asosiy tarkibiy qismlari empatiya, bag'rikenglik, muvofiqlik, xayrixohlikdir. Yosh kelin-kuyov ham to'liq muloqotga muhtoj. Muloqot yoshlar shaxsini shakllantirishning asosiy omillaridan biridir. Muloqotga bo'lgan ehtiyoj tug'ilishdan boshlab chaqaloqda paydo bo'ladi. Ikki oylik bo'lganida, onasini ko'rib, uning yuzi tabassum bilan porlaydi. Ota-onalar va yosh kelin-kuyov o'rtasidagi aloqa ularning mustahkamligi uchun katta ahamiyatga ega. Ota-onalari bilan muloqot qilish imkoniyatidan mahrum bo'lgan yoshlarda quyidagilar kuzatiladi: xulq-atvorni o'z-o'zini tartibga solishning past darajasi, kattalar ularga murojaat qilganda sezgirlikning oshishi, tengdoshlari bilan muloqot qilishda qiyinchiliklar. Ota-onalar o'z farzandlarining muloqot qilish qobiliyatini tarbiyalash uchun mas'uldirlar, chunki yosh kelin-kuyov muloqotning mohiyatini oilada o'rganadilar. Yaxshi ota-onalar yaxshi oilalarni tarbiyalaydilar. Kelajakdagi qaynona-qaynotalar siz maxsus adabiyotlarni o'rganish yoki maxsus ta'lim usullarini o'zlashtirish orqali yaxshi bo'lishingiz mumkin deb o'ylashadi. Shubhasiz, pedagogik va psixologik bilimlar zarur, ammo bilimning o'zi yetarli emas. Hech qachon shubhalanmaydigan, har doim o'zining haq ekaniga amin bo'lgan, yosh kelin-kuyovga nima kerakligini va nima qila olishini aniq biladigan, har qanday vaqtda qanday qilib to'g'ri ish qilishni bilaman, deb da'vo qiladigan ota-onalarni yaxshi deb atash qiyin va mutlaq aniqlik bilan nima noto'g'ri ekanligini oldindan ko'ra oladi. Faqat o'z farzandlarining turli vaziyatlardagi xatti-harakatlarini, balki kelajakdagi hayotini ham doimiy tashvishli shubhalarga duchor bo'lgan, har safar yoshlarning xatti-harakatida yangi narsaga duch kelganda adashib qoladigan, jazolash mumkinligini bilmaydigan va noto'g'ri xatti-harakatlari uchun jazoga murojaat qilgan qaynona-qaynotalarni yaxshi deb atash mumkinmi?

Qaynona-qaynotalar yosh kelin-kuyovning boshlang'ich ijtimoiy ustunini tashkil qiladi. Ota-onalarning shaxsiyati har bir inson hayotida muhim rol o'ynaydi. Hayotning qiyin damlarida ota-onalarga, ayniqsa, onalarga ruhan murojaat qilishimiz bejiz emas. Agar hayotning birinchi yillarida ota-onaga bo'lgan muhabbat o'z hayoti

va xavfsizligini ta'minlasa, u holda inson ulg'aygan sari ota-ona mehri insonning ichki, hissiy va psixologik dunyosini saqlash va himoya qilish funksiyasini tobora ko'proq bajaradi. Ota-ona mehri inson farovonligi, jismoniy va ruhiy salomatligini saqlash manbai va kafolatidir. Yoshlarning o'ziga salbiy baho bermaslik, faqat noto'g'ri bajarilgan harakat yoki noto'g'ri, o'ylamasdan tanqid qilish uchun o'zingiz uchun qoida ishlab chiqish kerak. Yosh kekin-kuyov hozirgi muvaffaqiyat va yutuqlaridan qat'i nazar, ota-ona mehriга ishonishi kerak.

Oilaviy ta'limda har kuni ota-onalar masofaning chegaralarini belgilashlari kerak. Ko'p narsa ota-onalarning shaxsiyatiga, ularning yoshlarga bo'lgan munosabatiga bog'liq. Yosh kelin-kuyovga u yoki bu mustaqillik o'lchovini berish, birinchi navbatda, ularning yoshi, rivojlanish jarayonida uning tashqi dunyo bilan o'zaro munosabati uchun yangi ko'nikmalar, qobiliyatlar va imkoniyatlar bilan tartibga solinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Arapbayeva D.K., Arapbayeva D.K. Yoshlarning oilaviy hayotga moslashuvida ma'naviy-ahloqiy masalalar. "Zamonaviy ta'lim" jurnali №5 - Toshkent, 2016. - B. 36-41.
2. G'oziyev E.G'. Sotsial psixologiya. - Toshkent: Noshir, 2012. - 316 b.
3. Oila ensiklopediyasi [Matn] / Tuzuvchilar: Akramova F.A., Bilolova Z.B., Jovliyev I.S. - Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti, 2019. - B. 240.
4. Zuzana Budayova. Family problems of today. The scientific monograph. ISBCRTI, Dublin, Ireland, 2020. 104 p. DOI: 10.13140/RG.2.2.27685.01764